

Bezpečné, kvalitné a zdravé

(InStore 05/2010; 24/05/2010; s: 41, 42; Juraj Púchlo)

Bezpečnosť je prvok, ktorý pri potravinách spotrebiteľ očakáva, že bude splnený. Tým sa spĺňajú i základné kvalitatívne parametre. Žiaľ pridaná hodnota v podobe vyššej **kvality** a zdravotných benefitov nakupovaných produktov súperí s ich cenou.

Zdravie v kríze

Neprekvapuje, že spotrebiteľia v čase krízy šetria. Hoci viac šetria na tovaroch dlhodobej spotreby, v rýchloobrátkovom segmente si takisto vyberajú lacnejšie alternatívy a privátne značky. Podľa prieskumov dokonca zanedbávajú pravidelné stravovanie a/alebo sa stravujú lacno a nekvalitne. Navyše viac pijú alkoholické nápoje a fajčia, čo je zrejme dôsledok stresu. Ak sa do tejto atmosféry pridajú medializované prípady predaja pokazeného mäsa neprekvapuje ani skutočnosť, že tri štvrtiny zákazníkov je presvedčených, že v ponuke obchodov sú tak kvalitné ako aj nekvalitné výrobky.

Spotrebiteľia priznávajú, že často si domov nechtiac prinesú i potraviny, ktoré nie sú príliš kvalitné.

Bezpečnosť potravín kedysi a dnes

Slovenská republika patrila medzi štáty, ktoré mali bezpečnosť potravín z hľadiska ich zdravotnej nezávadnosti slušne zabezpečenú, a to aj vrátane kontroly.

Niektoré normy sme mali dokonca oveľa prísnejšie ako štáty vtedajšej európskej 15 - napríklad obsah dusičnanov. Vstupom do EÚ sa do našej legislatívy implementuje legislatíva EÚ. Jej charakteristickým rysom je sprísňovanie požiadaviek na prevádzkovateľov potravinárskeho priemyslu a bezpečnosť potravín, čo sa v legislatíve prejavuje prechodom od smerníc k nariadeniam. Do procesu prípravy a schvaľovania legislatívy zasahujú všetky členské štáty.

Pred vstupom do EÚ boli výrobné potravín náročne zrekonštruované, v súlade s prísnyimi hygienickými požiadavkami.

Navyše Stratégia spotrebiteľskej politiky EÚ 2007 - 2013 má ešte posilniť postavenie spotrebiteľov, zlepšiť ich spokojnosť a účinne ich chrániť. Tým sa zvyšujú nároky na trhovú úradnú kontrolu. Dodržiavanie tzv. *acquis communautaire* v členských štátoch z hľadiska bezpečnosti potravín je pod pravidelnou a systematickou kontrolou FVO (Potravinového a veterinárneho úradu). V súčasnosti môžu spotrebiteľia aj firmy využívať informácie z Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA).

Po vstupe do EÚ sa zjednotila tiež komunitárna legislatíva, tzv. hygienický balíček, a spustil sa RASFF (Rýchly výstražný systém pre potraviny a krmivá), ktorý zabezpečuje, že ak sa v jednom členskom štáte objaví na trhu nevyhovujúca potravina, okamžite sú o tejto potravine informované ostatné členské štáty, takže môžu ihneď prijímať nápravné opatrenia.

Na Slovensku kontroly vykonáva Štátna veterinárna a potravinová správa (ŠVPS SR) a Úrad verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR) a ich regionálne úrady.

Certifikácia a označovanie

Kvalitu a bezpečnosť potravín a poľnohospodárskej produkcie zabezpečuje príslušná certifikácia, audit a samozrejme kontrola. Známu **certifikáciu systému manažérstva kvality** podľa ISO 9001, tak sprevádzajú **certifikácia systému environmentálneho manažérstva** podľa ISO 14001 a **certifikácia systému zdravotnej neškodnosti potravín HACCP**, ktoré sa riadia podľa Potravinového kódexu SR a príslušných vyhlášok Ministerstva zdravotníctva. HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) je pomenovanie systémového prístupu k zabezpečovaniu zdravotnej nezávadnosti potravinových a výživových produktov, založeného na preventívnych opatreniach.

Samostatnou kapitolou je kontrola a certifikácia v ekologickej poľnohospodárskej výrobe. Žiadateľom o takúto certifikáciu je výrobca, dovozca, spracovateľ výrobkov z ekovýroby.

Registráciu vykonáva Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP). Rozlišujeme tzv. hromadnú certifikáciu a klasickú certifikáciu. Pri hromadnej sa vydáva Certifikát výrobkov a pri klasickej certifikácii osem typov certifikátov. Čo je dôležité v názve sa uvádza termín „, BIO“ s inšpekčným kódom SK02-BIO, ktorý sa od 1. júla 2010 mení na SK-BIO-002. Od tohto dátumu bude pre určité ekologické výrobky povinné (okrem doterajších označení) uvádzať aj nové logo, ktoré vyplýva z nariadenia EK č. 271/2010 z 24. marca 2010. Európska únia v rámci svojej politiky **kvality** tiež akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako Chránené označenie pôvodu (CHOP), Chránené zemepisné označenie (CHZO) a Zaručená tradičná špecialita (ZTŠ). Tie majú takisto špeciálne grafické označenie.

Pre spotrebiteľa je certifikácia dôkazom **kvality** a zdravotnej neškodnosti. Pre výrobcu zasa poskytuje konkurenčnú výhodu, zlepšenie imidžu, využitie systému environmentálneho **manažérstva** v reklame a marketingu, tým činom i možnosť rastu podielu na trhu.

Zdravie a výživová hodnota

V poslednom období bol zo strany EÚ urobený významný krok v smere zrušenia štandardov na ovocie a zeleninu. Išlo o známe "normy zakrivena" uhoriek a banánov, ktoré sa však mohli predávať i pred zrušením štandardov, len v inej akostnej triede. Je to zrejme jeden z krokov, ako dostať viac ovocia a zeleniny, čiže zdravých potravín, medzi spotrebiteľov, najmä medzi deti školou povinné. Keďže tie dávajú prednosť kolovým nápojom a cukrovinkám, stúpa obezita a zvýšené nároky na zdravotnú starostlivosť.

Z európskych fondov je možné pre programy ovocia a zeleniny do škôl získať zaujímavé prostriedky. Z dôvodov rýchlej informovanosti spotrebiteľa, bolo na európskej úrovni odsúhlasené používanie označenia nutričnej hodnoty výrobkov na ich obaloch v podobe jednotných ikoniek.

Odporúčané denné množstvo daných živín predstavuje vedecky stanovené referenčné hodnoty, ktoré sú súčasťou legislatívy, a ktoré uvádzajú množstvo jednotlivých živín potrebných na udržanie dobrého zdravotného stavu.

Posledný prieskum MEDIAN SK však potvrdzuje určitú "zotrvačnosť" v nákupoch potravín. Zdravý variant radu alebo druhu výrobku síce príležitostne nakúpi 42, 9% oslovených, no nikdy až 36, 7% respondentov. Podobne niečo vyše tretiny oslovených (36, 5%) obmedzuje potraviny s obsahom tuku, zato 42, 5% tejto zložke nevenuje pozornosť. Zarážajúce je, že umelým farbivám a príchutiam nevenuje vo výrobkoch pozornosť 51, 5% opýtaných.

Napokon biovýrobky a ekoprodukcia dlhodobo stoja na okraji záujmu zákazníkov.

Medzi jednotlivými kategóriami si najlepšie vedú mliekárenske bioprodukty, ktoré pravidelne nakupuje 27, 9% a príležitostne 55, 9% dopytovaných.

Z dostupných prieskumov a praxe vyplýva, že spotrebiteľ dôveruje overeným, certifikovaným potravinám, značkovým produktom a produktom s oceneniami a jasne deklarovaným zložením. Výzvou pre výrobcov i predajcov je skutočnosť, že jeden z piatich spotrebiteľov sa do obchodu, kde zakúpil nekvalitný výrobok, už nevráti.

Juraj Púchlo

ZDROJ - Euractiv. sk, Euractiv. cz, Sos. cz, SITA, GfK Praha, Elbacert. sk, Elsro. sk, Ec. europa. eu/agriculture

Ako často kupujete zdravý variant radu / druhu výrobku? (%)

Pravidelne 9, 8

Príležitostne 42, 9

Nikdy 36, 7

Neuvedené 10, 7

ZDROJ - MEDIAN SK: MML-TGI, 3. +4. /2009

Vyhýbate sa produktom s vysokým obsahom tuku? (%)

Vyhýbam sa 14, 6

Obmedzujem 36, 5

Nevenujem pozornosť 42, 5

Neuvedené 6, 4

ZDROJ - MEDIAN SK: MML-TGI, 3. +4. /2009

Vyhýbate sa umelým farbivám / príchutiam v produktoch? (%)

Vyhýbam sa 14, 9

Obmedzujem 25, 1

Nevenujem pozornosť 51, 5

Neuvedené 8, 46

ZDROJ - MEDIAN SK: MML-TGI, 3. +4. /2009

Ako často kupujete bio mliekárenské produkty? (%)

Pravidelne 6, 1

Príležitostne 27, 9

Nikdy 55, 9

Neuvedené 10, 1

ZDROJ - MEDIAN SK: MML-TGI, 3. +4. /2009